

ERDÉLYI GAZDA

MECJELENIK
minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félvre 2 ftal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és érték küldemények az
ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ
(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)
a lap szellemi részét illető küldemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
címezendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

		1-1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24
		széri hirdetéskor					
		ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr
1/16	lap	14	36	70	120	160	200
2/16	"	7	18	35	60	80	100
3/16	"	350	9	1750	30	40	50
4/16	"	175	450	875	15	20	25
5/16	"	90	225	440	750	10	1250

Többszöri hirdetésnél nagyobb kedvezmények.
Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni; mennyi helyet igényel a beküldendő mellékelt hirdetésére számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala és a r. k. lyceum nyomda központi irodája (főter gr. Teleki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. é. ftba számítatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

A nagy szilva leírása és annak értékesítése.*)

Ha az ember Délmagyarország szép bőtenyésző síkjáról a Dunához közeledik, hol a Kárpátok nyujtványai kezdődnek és Délmagyarország tulajdonképi eldorádóját, a verseczi és fehértemplomi virányokat s hegyeket veszi észre, melyeken mintegy 25,000 holdnyi szőlő foglal helyet, (csak maga Versecz városa 18,000 holdat bir, a világ legnagyobb szőlőterülete) és kedvező szüretkor összesen mintegy 1.400,000 akó bort, részint középszerűt, részint pedig kitünőt természetnek, mely borok nagyobb részt Ausztriába, Morva- és Csehországba vitetnek ki. Forduljunk most Oravicza felé. Itt mintegy varázsütésre egészen más kép tűnik föl előttünk. Itt az ipar foglalkoztatja a lakosságot. Itt látjuk a bányászok serény sürgölődését. Itt ássák ki a hegyekből a vasat, rezet és aranyérczeket, a mely hegyekben még nagy kincsek, különféle érczek és szenek elrejtve lappanganak.

De daczára ezen különféle ipartermesztményeknek, a földészet is műveltetik a délmagyarországi Svájczban, a hol a gazdának a jó buza, tengeri és zab mellett még a gyümölcsfák, főleg pedig a nagy mennyiségben előforduló szilvafák nem megvetni való jövedelmet hoznak.

*) A Schnabel-féle röpiratból közölve (lásd „Világ-kiállítási levelek VII.” Szerk.

Állapodjunk meg itt és tekintsük meg behatóban ezen oly hasznos gyümölcsfákat és az ettől nyert szilvatermesztményeket.

Délmagyarország, Horvát- és Slavonország faültetvényei, noha nem pompáznak oly elragadó színben, mint a narancsesemete Sicilia és Malta szigetein, de mindenesetre barátságosabb képet nyújtanak, mint a görög vagy calabriai olajültetvények piszkoszöld lombozata. Mig a szilvafának gyümölcse csemege gyanánt mint asztali-és aszúgyümölcs, azután mint szilvaszak (Ligueur), főleg pedig a legfinomabb és zamatos szilvapálinka égetésére használtatik, addig az olajfa a kereskedelemnek csak egyetlen terméket nyújt, mindenesetre igen becses asztali olajt, mert ezen fának gyümölcse az olajbogyó sós, fanyar ize miatt, mint étel kevés kedvelőt talált, és épen azért Közép- és Déleuropa számára a szilva, főleg pedig azon faj, mely szilvának neveztetik, ugyanaz, a mi Arábia, Éjszak-Afrika, továbbá Nilvölgye számára a pálmagyümölcs.

A szilvafa (Prunus Domestica Linné) valószínűleg Kis-Ázsia hegyes partvidékeiről származik és nyilván, mint a cseresnye, barack, szőlő stb. már a rómaiak által hozatott át Európába. Hazánk alkalmasint a török uralomnak köszönheti e fölséges ajándékot. Innét tovább terjesztették a szilvafát Németországba, majdnem egészen a keleti tengerig, azután Frankhonba. És most nem egyedül Délmagyarorszá-

gon, hanem Steierországtól a Kárpátokig, nem különben Csehországban, Bosniában, Serbiában és kis Oláhországban is találhatik oly vidék, melyen a szilva gazdasági és kereskedelmi jelentőségre vergődött.

A délmagyarországi szilvafa mintegy 20 lábnyi magasságra nő; ágai lombtalan, kocsányai vékony száluak, virágai fehérek és kevésbé illatosak, viráglevelei zöldesfehérek és belfája szép barnavörös és tartós.

Minden szilvafajok közt a kék vagy őszi szilva, béléstől könnyen elválasztható maggal, nálunk szeptember közepén érve, gazdaságilag legértékesebb és egyszersmind a legelterjedtebb. Nagyobb czukortartalmánál fogva a legjobb aszagyümölcsöt, a legjobb szilvapépet és a legfinomabb szilvapálinkát (latinul sylvorium, szlávul slivovitz, törökül rakia és oláhlul rakie) belőle nyerjük.

A szilvafa legjobban tenyészik száraz, agyagos és murva talajban, de a legszegényebb sziklás talajban is nő, különösen pedig a napsütötte hegyoldalon bőven fordul elő. E miatt a szilvafa csak kivételképen tenyészik az Alföldön, ellenben a hegyes Alvidéken és Szlavoniában oly magasságban is, mely 2000 lábnyira — a tenger színe fölött — emelkedik.

Földmivelőink még igen kezdetleges módomban mivelik a földészetet, de nagyobb előszeretettel és belátást fordítanak az őszi szilvafára. Egyes parasztok 6—8 catastralis holdat birnak, csupán csak szilvafával beültetve.

A fák derékszögben keresztülvágó és egymástól $2\frac{1}{2}$ —3 ölnyi távolban levő sorokban ültetvük; kitisztítatnak, a faderék körül a föld porhanyítottatik, a dudvák kigyomláltatnak és tavasszal a szilvafa legnagyobb elleneitől, a hernyóktól megtisztítatnak, mely hernyók az ugynevezett cseregalagonya-lepkétől származnak és némelykor oly pusztítást visznek végbe, hogy némely vidéken a szilvaültetvények lombzata olyképen volt elrágva, hogy a fákat kopasz seprühöz lehetett hasonlítani, és hogy aratásról természetesen szó sem lehetett.

Óvszerül szokták a mi gazdaságaink minden egyes szilvafa tövét a földtől 1—2' magasságra jól degetelt háncs-abronccsal köríteni, a mely mintegy védbástyául szolgál, melyen a hernyóknak átmenni nem igen lehet. Megtörténik azonban, hogy e kis védbástyát áthágják s fölmásznak; ugyanazért tanácsos a tavasz kezdetével a fákat rendszeren és szorgalmasan

lehernyőzni, mit szorgalmas gazdáink el sem mulasztanak.

(Vége köv.)

Gabnarozsda s Puccinia graminis.

II.

A rozsdá felismerése.

1. Vizsgálat szabad szemmel.

Rozsdás gabnán szabad szemmel veres és fekete foltok, továbbá veres por látható.

Veres foltok mint apró dara egész kásaszemnyi vagy ennél is nagyobb kerekded, máskor hosszukás átlag 1" szél. 2—3" hosszú gyakran rendetlen alakú, növény szövet felületén többé kevésbé kiemelkedő foltok tűnnek fel; melyek néha egymásba is folynak. A veres szín többféle árnyalata látható itt; rozsdaveres, sárgaveres cinoberveres sat. Észlelhetők a foltok a szár és levélhüvely külfelületén, a levéllemez mindkét felületén. Utóbbinál a foltok gyakran a lemez egész vastagsági átmérőjére kiterjednek, úgy hogy nehéz meghatározni, valjon a levélnek felső vagy alsó lapján léptek e fel először. Előjönnek továbbá e foltok a murvák és pelyvák belfelületén s a kalászon. Ha ily foltokkal telt gabnalevelet megrázunk, akkor a foltról igen kis mennyiségű veres színű por hull le, míg a rozsdafolt nagyobb része a növény szövettel összefüggve marad.

Fekete, vagy feketebarna, szennyesbarna foltok hasonló alakban és helyeken léphetnek fel, mint a veresek. Különbség a kétféle foltok közt következő: a) a szín; b) a fekete foltok többnyire apró pontok alakjában lépnek fel, s ritkán képeznek hosszukás vastagabb foltokat. Ellenben gyakran történik, hogy az apró pontocskák összefolynak, miáltal gyakran 2—3,, hosszú szabálytalan vonal képződik, mely a növény szálával párhuzamosan halad; más esetben a fekete pontok oly sűrűn foglalnak egymás mellett különböző irányban helyet, hogy az által nagyobb kiterjedésű rendetlen foltok állanak elő, minek folytán a növényfelület egészen tarkának tűnik fel; c) a fekete foltok szilárdabb összeállással birnak, mint a veresek; róluk fekete por le nem rázható; d) a fekete foltok a tenyészet későbbi szakában lépnek fel.

Veres por a rozsdafoltokról önykényt hull le. Leveleken és szárazon nem található ez, mert az itt helyet foglaló foltok pora ezekről szabadon leesik, lehull a földre vagy a növény más részére. A murvák és pelyvák belfelületén pedig kisebb nagyobb mérvben felhalmozódhatik ezen por. Ugyanis murvák és pelyvákban a belfelületen szoktak a rozsdafoltok jelentkezni, hol a róluk lehulló por legalább részben visszatartatik. Ily por a szem héján (leendő pericarpium, mely azonban ott csak mechanice foglal helyet, minthogy oda a pelyvák belfelületén levő uredoalakokról (rozsdá foltok) hull.

Fekete por a veres színű por lehelvényén nem található, mivel a fekete foltok — mint említettem — nem porlanak szét.

2. Vizsgálat górcsővel.

A szabad szemmel történő vizsgálatnál említett veres por, valamint a veres foltok legnagyobb része górcső alatt nézve, mint apró, többé-kevésbé gömbölyded, belsejökben piros szemcséket tartalmazó testecskék halmaza tűnik fel. Ezen gömbölyded testecskék egyik végükön nyéllel birnak (mely azonban igen könnyen leszakad,) s nem egyebek, mint a *Puccinia graminis* rozsdasporai (*Uredosporak*.) A fekete foltok górcső alatt tekintve szintén apró, nem gömbölyded, hanem hosszukás testecskéket tartalmaznak. Ezek két rekeszűek, hasonlóképen nyéllel birnak, rekeszeik mindenkében (friss állapotban vizsgálva) fehéres mag látható. E kétrekeszű testecskék lényegükre nézve a *Puccinia graminis* fejlődési folyamában később megjeleneni szokott nyugvosporák (*Teletuosporák*.) Ha tehát valamely gabnanövényen előjőve veres vagy fekete foltokban az említett rozsdasporokat, illetőleg nyugvosporokat feltaláljuk, akkor a foltok lényege iránt kétségünk nem lehet.

III.

A rozsdá elterjedése.

A leirt fejlődési menetből látható, hogy valamely gabnaszál rozsdásodása kétféle spora által létesülhet, u. m. *Aecidium*spora és rozsdaspora által. Utóbbiak következményei az elsőnek; s így az ezek általi rozsdásodás feltételezi, miszerint a környéken *Aecidium*spora által rozsdásodott gabnák legyenek. Ha csak az *Aecidium*spora szerepelnének itt; úgy valószínű, miszerint a rozsdá bármily kedvező körülmények közt is, igen csekély kiterjedést vehetne. — Nagyobb szerep itt mindenestre a rozsdasporáknak jut; minthogy ezek, mint említve volt, egész nyáron át újra és újra termeltetvén, roppant mennyiségben lépnek fel s mindenkük csirázásra képesek.

A rozsdá elterjedésére nézve mindazon körülmények befolyanak, melyek az említett *Aecidium*spora és rozsdasporáknak a gabnanövényhez eljutását s azoknak ottani csirázását elősegítik. Fontos szerepe van itt különösen az időjárásnak, mit már azon körülmény is bizonyít, hogy egy évben kisebb, más évben nagyobb mérvben lép fel a rozsdá. Nem ismerjük ugyan apró részleteiben az időjárás befolyását, de annyi bizonyos, hogy nedves meleg időjárás a rozsdaspora csirázásának kedvezvén, a rozsdá elterjedését nagyban előmozdítja. (Mesterségesen is nedvesség és kellő melegség mellett lehet azokat gyorsan csirázásra hozni; nevezetesen ha óraüvegbe vagy üveglemezre, hova rozsdasporákat helyeztünk, vizet öntünk s azt napra vagy enyhős kályhára teszszük). Erős esőzések, melyek a veres rozsdafoltokat erélyesen érintik, akadályozzák az elterjedést, a mennyiben a spora, melyek különben önként lehullva s a növény más részein vagy más növényen tapadva csirázhat volna, eső által földre vitetve elpusztulnak. Ha ilyen földre hullott spora a gabna gyökeréhez jutnának is, ott hatástalanok lesznek a növényre nézve; minthogy a gyökerek hámsejtjei közt sincsenek meg azon apró nyílások — szájacskok — me-

lyeken a csirázó spora a növény szövétébe hatolni szokott. Szelek annyiban birnak befolyással, hogy a rozsdasporákat ide-oda s gyakran távolabb eső vetésekre is elhordják.

Hogy nyílt téren fekvő vetések kevésbé szenvednek a rozsdától, mint azok, melyek bokrok, fák és halmok által körveztetnek; e körülményt az *Aecidium*alakoknak szerepéből vélelem értelmezhetőnek. Lehető ugyanis, hogy azon bokrok, fák és halmokon tenyésző növények oly *Aecidium*alakokat tartalmaznak, melyeknek sporaiból a gabnarozsdá fejlődhetik.

A rozsdá fellépése a gabnanövény bármely oly részén történhetik, mely szájacskokkal bir. A tapasztalat mindamellett azt bizonyítja, hogy a rozsdá először a leveleket, azután a levélhüvelyt és szárat támadja meg; murvák és pelyvákra utoljára kerül a sor. A szem héján (leendő pericarpium) előjövő rozsdapor pedig csak mechanice foglal azon helyet, annak szövetébe nem hatol s rá a pelyvák belfelületéről hull.

IV.

Különböző gabnafajok.

Az egyes gabnafajok a tapasztalat bizonyítéka szerint különböző mérvben vannak kitéve a rozsdá bántalmazásának. Így pl. a lengyel búzáról (*Triticum polonicum*) többen állítják, hogy e betegség iránt kevésbé fogékony (*Dr. Kühn, die Krankheiten der Kulturgewächse 1011*.) Ez idén nálunk az ausztraliai búza jött nagy hirbe, mely az angol búzához tartozik (*Triticum turgidum*.)

E búzáról 7 darab leréllemez jutott hozzám, melyek közül 1 rozsdamentes, 5 kevés, 1 igen nagyszámu rozsdafoltokat tartalmazott. E példányokon a rozsdafoltok igen kicsinyek voltak ugyan, de mégis elég nagyok arra nézve, hogy alakjuk és színök által már szabad szemmel is mint rozsdá fellismertessenek; — mire nézve ha talán kétséges lett volna, ezt a górcső vizsgálat határozottan eloszlatta. Ezen észleletem telemlítésével nem azt akarom állítani, hogy az ausztraliai búza nem tanusított több ellenállást, legalább eddigelé, nálunk a rozsdá iránt, mint a mi búza fajaink (*Triticum vulgare*); mert ezt csak azok ítélték meg, kik részletesebb s kiterjedtebben észlelték a nevezett búzafajt.

Én csakis anyit kívánok itt constatálni, hogy az ausztraliai búza rozsdás jelenleg nálunk, ha nem oly nagy mérvben is, mint más búzafajok. — Ha az ausztraliai és lengyel búza csakugyan nagyobb ellenállási képességgel bir a rozsdá iránt; úgy kérdésbe jöhet, valjon e körülmény a nevezett búzafajok specifikus tulajdona-e, vagy pedig más viszonyokban találja indító okát.

Az első csakis terjedelmesebb vizsgálatok és kísérletek alapján lehetne valakinek bátorsága állítani; utóbbi tekintetben a Kenessey által említett s indokolt magváltoztatás (*Pesti Napló 165. sz.*) figyelemre méltó szerepet játszhat.

V.

A rozsdá káros hatása.

A rozsdá káros hatása gabnanövényeinkre a Pucci-

niának azon más gombákkal közös negatív tulajdonából következik, miszerint chlorohylltestecsek nem tartalmaz

Ugyanis a chloropylltestecsek — melyeknek zöld festékétől származik a növény zöld színe — a növényekre nézve körülbelül azon jelentőséggel bírnak, mint az állatoknál az emésztő szervek. E testecsek közvetítése melyett történik a növények által felvet tápszereknek assimilálása. Oly növények tehát, melyek az említett testecsekkel nem bírnak, nem assimilálhatnak, saját erejükből nem táplálkozhatnak, hanem más növényektől — pl. a melyek elődek — veszik a kész, már assimilált tápanygot.

Puccinia tehát saját táplálására a gabnanövények tápkészletéből elvon egy bizonyos mennyiséget, pl. a Pucciniának egy rozsdasporaja elvon annyi anyagot, a mennyiből egy rozsdafoltnak nevezett Uredoalakott s az ez által képezett spórákat felépíteni képes, s ezenkívül a mennyi az említett Uredoalak anyagcserejének — mert ez is táplálkozik mint minden szerves lény — egyensúlyba tartására megkivántatik.

Ha tekintetbe vesszük, hogy egy gabnaszál on gyakran számos rozsdafolt tenyész, elképzelhetjük mennyire megkárosítják ezek gazdájuk háztartását, minek következtében az illető gabnanövény gyakran nem rendelkezik elég tápmennyiséggel a szemek kiképzésére s ezek gyakran vagy hiányosan vagy épen nem fejlődhetnek ki.

VI.

Övszerek.

A rozsdá ellen biztos és teljes sikerre vezető szereket és eljárást nem ismerünk. Ha azonban az ajánlható módok csak fél eredményt ígérnének is, már ez roppant fontoságu nyereség volna. Megemlítem azért itt azon módokat és eszközöket, melyek a rozsdá elleni alkalmazásra némi jogosultsággal bírnak; melyek együttesen alkalmazva, mégis némi eredményre vezethetnek.

1. Czélszerű volna, ha a vetések közül nemcsak a sóskaft, hanem minden oly növényt eltávolítani lehetne, melyeken Aecidium alakok szoktak előfordulni. Ez eljárás azonban teljes sikert nem biztosíthatna, mivel a távolról szél által hozott Aecidiumspórák és rozsdasporák ez esetben sem zárhatók ki

2. A tarlónak leégetése vagy ekéveli leforgatása. E

tényezőt tudtommal Kodolányi penditette meg először; ez által a nyugvó spóráknak — mint a melyek a rozsdá fejlődési láncolatának egy szemét képezik — nagy mennyiségben pusztíthatnák el. Természetes dolog, hogy teljes sikert ezen eljárás sem biztosíthat, mert ha valamennyi gabnaszalmát összeégetünk is, a vadon termő füveken még elég nyugvó spóra marad meg.

3. Ha valamely vetésben fellépett a rozsdá, a rozsdás gabnaszálak kiirtása határozottan jó szolgálatot tenne. Csak hogy a rozsdá fellépése rendszeren nem kisebb korlátozott tereken kezdődik, hanem szétszórva eső egyes gabnapéldányokat lep meg, minek ellenőrzése nem könnyen kivihető.

4. Angol gazdák ajánlják a vetőmagnak sós vizbeni áztatását és a sónak kora tavasszal a vetésre való hintését (Kenessey közleménye „Pesti Napló“ 166. sz.) Erre nézve a következőket jegyzem meg. Én azon kérdésre, hogy rozsdás vetésből származott gabnaszemek vetőmag gyanánt használhatók-e? — igennel vélek felelhetni. Ha felteszszük is, hogy e vetőmaggal rozsdasporák vettetnének el, ezek nem szolgálhatnának további rozsdásodás okául. Ugyanis az elvetett rozsdasporák a földben nem találván meg csírázásuk s tenyészetük feltételeit, elpusztulnak. E tekintetben csak annyiban lehetne kifogást tenni, a mennyiben a szemek a rozsdá befolyása alatt satnyábban fejlődhetnek ki, s talán a róluk származó gabnanövény valamivel nagyobb fogékonysággal bírhat a rozsdá iránt, ha annak spórái később csakugyan hozzá jutandanak.

A talajnak sóvali behintése — meglehet — nem is közvetlenül hat a rozsdasporák ellen, hanem a talaj alkatrészeinek módosítása által. Habár azonban a sóalkalmazásnak oka és eredménye — úgy egyik, mint másik módorban — elméletileg nem látszik értelmezhetőnek, s tudtommal az senki által nem értelmezett; mind a mellett a tárgy fontossága megérdemelné, hogy e tekintetben kutatások és kísérletek történjenek; annyival is inkább, mint-hogy azt tekintélyes gazdák gyakorlati eredményekre hivatkozva ajánlják.

5. Magváltoztatás, melynek indokolt voltát Kenessey kifejtette. („Pesti Napló“ 165. sz.)

Dr. Szaniszló A.

T Á R S A L G Ó.

Világkiállítási levelek.

XI.

(G. V.) A magyar gyapjukiállítás úgy mennyiségileg, mint minőségileg, méltó feltűnést okozott és ennél fogva tüzetesebb ismertetésre jogos igényt tarthat.

A gyapju bemutatásának leghelyesebb módozatára nézve a vélemények még nagyon eltérők és e külön nézetek mindegyike épen a bécsi világkiállításon kellő kife-

zésre talál. Mindenekelőtt avval kell tisztában lennünk, vajlon a gazda, vagy pedig a kereskedő számára állítunk-e ki? és egy nagy világtárlaton — szerény nézetünk szerint — meg kell hogy feleljünk mindkét szempontnak. A gazda a mosatlan gyapjunak kiváló ismerője, míg a kereskedő — kevés kivétellel — egyedül a mosott gyapjuval szemben érvényesítheti szakértelmét; tehát legczélszerűbb és legtanulságosabb is egyszersmind, ha lehetőleg egyforma

minőségű bundákat — általában gyapjút — mosott és mosatlan állapotban egymás mellé helyezve feltüntetünk. Sajnos, hogy a magyar kiállítók közül többen ezen kettős követelménynek eleget nem tettek és termékük egyoldalú bemutatásával az óhajtott célt teljesen el nem érték. A gyapju-jury tagjai, mint gazdák, a mosott gyapju megítélésére magukat eléggé illetékeseknek nem tartották és csakis jőnevű gyapjukereskedők szakértő bírálatuknak alapján osztották a díjakat.

A gyapju repraesentációjánál egy második fontos kérdés az: minő mennyiségben mutassuk be ezen terméket, hogy a fenti kettős követelménynek e tekintetben is megfeleljünk? A válasz e felvetett kérdésre szerintünk szintén egyszerű: mutassunk a gazdának bundát, a kereskedőnek zsákot! A bundát leghelyesebben üveges szekrényben tüntetjük fel, a magyar osztályban fekete szekrényeket látunk üveg fedéllel, míg német szomszédainknál a bunda tisztán üveg tartályokban van bemutatva. A mi a zsákokat illeti, e tekintetben hazai tárlatunk példás berendezést mutat, t. i. a mintegy félmázsás zöld szegélyű zsák belső fenekére faráma van megerősítve, a bekerített vászon négyszög kivágva és kívülről sárgaréz ráma szegezve, melynek szélére üveglapok van helyezve. Az átlátszó üveg a megtekintést könnyíti, s az ablak felemelésével a gyapjuból mustrát is lehet szedni, a támadt hézagot az utántóduló ruganyos gyapju ismét betölteni igyekezik. A rézráma kerete a tulajdonos nevét és juhászatát sorolja elő, összesen mintegy nyolczvan zsákot találunk, míg a bundáknak szánt szekrények száma hatvanra megy.

A mosott bundát többnyire göngyölve látjuk bemutatva, azon módon, mint azt zsákba tiporni szoktuk, a mosatlant kiterítve, hogy a szál és fűrt alkotását vizsgálhassuk. A göngyölt bundák tulnyomó része szalagokkal van hosszant és keresztben megkötve, néhány hazafi nemzeti szín szalagot használt kék helyett, mi által a tiszta fehér szín kedvezőtlen sárgás világitást nyer.

Ha már most a kiállított gyapjút minőségileg kellően méltányolni akarjuk, korábbi leveleinkre kell hivatkoznunk, melyekben az állattárlatot, illetőleg annak juhászati részét leirtuk. A kitűnő nyájak, melyeknek élő példányait akkor bámulva szemléltük, most nemes termékük által vannak kisebb nagyobb mérvben képviselve. A tenyésztők mellett néhány kereskedő is fellép, quo jure nem tudjuk elhatározni. Gyönyörű gyapjügyjteményt a guthori törzsjuhászat — Czilchert Róbert és Béla — mutat be, mellette felsorolható a gr. Károlyi-féle stomfai juhászat, gr. Hunyadi Imre tarányi és úrményi juhászata, br. Sina Simon Ercsi és Erd, gr. Henckel Laura Csuny, a gödöllői koronauradalom, a Festetics grófok és többen; kevésbé finom, de tömegesebb gyapjút szajoli Fejér Lajos, csáki Geiszt Gáspárné és mások tüntetnek fel. A jury — mennyire értesültünk — még a régibb iskola elvei szerint ítélte, t. i. a gyapjufinomságot helyezte első sorba; a díjosztás erre nézve hova-tovább felvilágosítást fog nyújtani; de ha állításunk valósul, tiltakoznunk kell ezen felfogás ellen, mely ma már nem jogosult, midőn gyapjuban,

husban a mennyiséget kell keresnünk! De ettől eltekintve is, a finomság nem lehet abszolút criterium azon egyszerű oknál fogva sem, mert bizonyos éghajlati és talajviszonyok mellett az u. n. selymes birkák tartása merő lehetetlenség.

A magyar gyapjukiállítás kiegészítő részül a pesti első magyar gyapjumosó és bizományi részvénytársulat tárlatát tekinthetjük, mely külön szekrényben elhelyezve, mosott bundákat és a mosásnál melléktermékül nyert sziksót tartalmaz. Az alig négy év óta fennálló gyár munkaképessége évről-évre emelkedik, jelenleg már 150,000 mázsa gyapju évenkénti elkészítésére képes; a gyár díjszabása mérsékelt, ugyanis zsirban nyirt gyapju mázsájáért 3 frt, timárgyapjuért 3 1/2 frt, usztatott gyapjuért 4 1/4 frt. A társulat a mosott gyapjút kívánatra raktározza, bizományilag elárusítja, sőt előlegeket is ad; a raktári díj naponként mázsájától 1/2 krajczár, eladási illetékül a nyert ár 1—1 1/4 százaléka számittatik; előleget olcsó kamat mellett az érték 2/3 részéig szolgáltat a társulat. A gyár folytonos emelkedése első sorban azon szigorú becsületességnek köszönhető, mely a vállalat kezelésében nyilvánul; a termelő ellenőrzést nem gyakorolhat, mert a szennyes gyapju mosási súlyvesztését biztos százalékban kifejezni nem lehet, feltétlen bizalommal kell viseltetnie a gyár iránt és épen ezen követelmény nehezíti meg a különben oly üdvös vállalatnak emelkedését és terjedését.

Szőlészeti statistikai kimutatása

a mezőségi borvidék marosi kerület helységeinek.

1) Maros-Szt-Anna (Marosszék) a Maros mellett fekszik. 17 hold és 322 □öl területű szőlővel bir, melyből egy hold Croquant és Alexandriai muskotály, két hold rajnai riesling. A szőlő talaja kavicsos agyag, vas oxid tartalommal. Mivelési mód a karikás, mely jó eredménnyel folytattatik. Egy hold szőlő műveltetése 60—64 o. é. forintba kerül, s közép termése 25 akó, mely Maros-Vásárhelyt árusittatik el; 1871-ben akónként 5 forint, 1872-ben 7 frt 50 kron kelt el. Jeles bora terem. Kitűnő fekvésű, szőlővel beültethető területe van m. e. 30 hold a most kiosztott közlegelőbe.

2) Bárdos (Marosszék). Van 5 hold és 1060 □öl szőlője, vegyes, jó és rossz fajokkal, karikás mivelés alatt. Miveltetése kerül holdanként napszám munkával 58 frtba; terem 20 akó közönséges bort, mely ott helytt és Maros-Vásárhelyt kél el. 1871-ben akója 4 frt, 1872-ben 5 frton.

3) Szabad (Marosszék). Szőlőterülete 10 hold és 1164 □öl, agyagos talaju földön, vegyes hazai fajokkal. Mivelési mód a karikás. 1 hold mivelése kerül napszám munkával 58 frtba; holdanként terem 20 akó jó minőségű bort, mely szintén M.-Vásárhelyt adatik el. 1871-ben 5 frton, 1872-ben 7 frt 50 kron akója.

4) Mező-Csávás (Marosszék). 37 hold és 671 □öl szőlővel, sárgás és fekete agyagos talajon a fenti területbe van Jenei József urnak 1873-ik évi 1 hold és 800 □öl Semilion, 1 hold muskotály, 3 hold és 800

□öl riesling ültetvénye. A csávási szőlők karikás mivélés alatt állanak; holdanként kerül napszám mivéléssel 65 o. é. frtba, terem holdanként 24 akó közönséges bort; elkél Maros-Vásárhelyt. 1871-ben 5 frt, 1872-ben 7 frt 50 kron. Van egy 34 hold területü szőlőnek való hely, melyet Jenei József ur felfogott, remek déli fekvés és talajjal bir, hol bizonyára idővel kitünő bor fog teremni.

5) F e l e (Marosszék). Van 25 hold, 378 □öl területü szőlője agyag talajon, magas fekvéssel, vegyes hazai fajokkal beállitva, karikás mivélés alatt, mely holdanként napszámunkával 60 frtbe kerül, terem holdanként 25 akó jeles bort, melyet M.-Vásárhelyt vesznek meg; akónként 1871-ben 5 o. é. frt, 1872-ben 10 o. é. frton.

6) S z a b é d (Marosszék). 37 hold, 1131 □öl szőlőterülettel bir agyag talajon, vegyes hazai fajokkal, karikás mivélés alatt; kerül napszám mivéléssel holdanként 60 o. é. frtba, terem holdja 28 akó jeles bort; elkelt akója 1871-ben 5 o. é. frt, 1872-ben 7 frt 50 kron.

7) M e z ő - S á m s o n d (Marosszék). Van 27 hold, 330 □öl területü szőlője, részint sárga homokos agyag, részint tiszta agyag talajon; uj ültetvénye $\frac{1}{4}$ hold som, $\frac{3}{4}$ hold leányka, 2 hold riesling; mivélési mód a karikás, mely kerül holdanként 62 o. é. frtba. Terem holdanként 20 akó jeles bort, melynek akója 1871-ben elkelt 5 frt, 1872-ben 7 frt 50 kron o. é. Jó fekvésü szőlőnek való hely van még a Nagymar, Pogányvár és Csobánia nevü hegyeken.

8. B a z é d - N é m a (Marossz.). 6 hold, 1474 □öl szőlővel bir agyag talajon, hazai vegyes szőlőfajokkal, karikás mivélés alatt, holdjának miveltetése kerül 60 o. é. frtba, terem holdanként 20 akót, elkelt akója 1871-ben 5 frt, 1872-ben 7 frt 50 kron. Némában jeles, Bazédon közönséges bor terem.

9. K i s - N y u l a s - N é m a (Kolozs megye). Szőlőterülete 5 hold és 75 □öl vegyes hazai szőlővel. Mivélési mód, költség, hozam stb., mint Bazédon.

10. M a j o s (Tordam). 1 hold, 1188 □öl szőlővel, agyag talajon, vegyes hazai szőlőfajokkal, karikás mivélés alatt, szakmányba, vinczellérrel miveltetve kerül 61 o. é. frtba, terem holdanként 18 akó jó bort, melyet maga a termelő használ fel.

11. U n o k a (Tordam). Van 18 hold szőlője agyag talajon, vegyes hazai fajokkal, karikás mivélés alatt, miveltetése kerül holdanként 60 o. é. frtba napszámunkával; terem holdanként 18 akó közönséges és jeles bort; elkelt akója 1871-ben 5 frt, 1872-ben 7 frt 50 kron.

12. T o l d a l a g (Tordam). 10 hold, 461 □öl szőlővel, agyag talajon, vegyes hazai fajokkal, karikás mivélés alatt; kerül holdanként 60 o. é. frtba, terem holdja 18 akó közönséges bort. Helyt árusittatik el, 1871-ben 5 o. é. frt, 1872-ben 7 frt 20 kron.

13. P ó k a (Tordam). 9 hold, 575 □öl szőlővel, agyag talajon, hazai vegyes fajokkal 400 □öl pedig rieslinggel beültetve, karikás mivélés alatt, kerül 1 holdnak a miveltetése 58 frtba, terem 18 akó közönséges bort, mely elkelt helyt, 1871-ben 4 frt, 1872-ben 5 frton akója.

14. P ó k a - K e r e s z t u r (Tordam). Van 12 hold, 1250 □öl szőlője, hazai vegyes fajokkal, karikás mivélés alatt, kerül holdja 58 frtba, terem 18 akó közönséges bort, mely eladatott akónként 1871-ben 4 frton, 1872-ben 5 o. é. frton.

15. S á r p a t a k (Tordam). Szőlőterülete 5 hold vegyes hazai fajokkal, agyag talajon, karikás mivélés alatt; holdankénti miveltetése kerül 58 frtba; terem holdja 18 akó közönséges bort, mely a termelő által használtatik fel.

16. U d v a r f a l v a (Marossz.). 12 hold, 318 □öl szőlőterülettel bir, vegyes hazai fajokkal, vas oxid tartalmu agyag talajon, karikás mivélés alatt, miveltetése kerül 55 frtba, terem holdanként 18 akó jeles bort, mely elkelt 1871-ben akónként 5 frton, 1872-ben 10 frton.

17. M a r o s - L e k e n c z e (Tordam). 16 hold, 1337 □öl szőlővel, vegyes hazai fajokkal, agyag talajon, karikás mivélés alatt. Kerül holdja napszám mivélés mellett 60 frtba, terem holdanként 18 akó közönséges bort, akója elkelt 1871-ben 5 frton, 1872-ben 7 frt 50 kron.

18. M a r o s - D á t o s (Tordam). 22 hold, 1474 □öl szőlőterülettel, agyag talajon, vegyes hazai szőlőfajokkal, karikás mivélés alatt. Kerül holdja 62 frtba, terem holdanként 20 akó jeles bort, elkelt 1871-ben akója 5 frton, 1872-ben 10 frton. Van szőlőnek való kitünő helye a Fundeturában mintegy 40 hold.

19. M a r o s - B o g á t (Tordam). Van 13 hold, 411 □öl területü szőlőtelepe, agyag talajon és pedig 1 hold traminer, 1 hold muskotály, 1 hold riesling, 10 hold, 411 □öl vegyes hazai szőlőfajokkal beállitva. Az uj ültetvények létesítői a fáradszorgalmu László János és Belényesi Zsigmond. Mivélési mód a karikás. Kerül holdanként szakmányunkával 61 frtba, terem holdja 25 akó jeles bort, mely elkelt 1871-ben 5 frton, 1872-ben 8 o. é. frton. Az uj ültetvény beállitása a forgatással együtt került holdanként 300 o. é. frtba. Van kitünő szőlőtelepnek való hely a Bakkvölgybe 100 hold, a Rántokon 70 hold, a Zakariás tagjába 50 hold.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

(sz.) A gözeke a fatenyésztés téren. A szilárd szerkezetü gözeke egyik kitünő tulajdona lévén, hogy azzal kemény alju, söt közetes területeken is kellő mélyen lehet törni, a mi emberi vagy állat erővel vagy épen nem vagy csak felette nagy költséggel volna teljesithető: a gözeke, ha valahol, ugy bizonyára az ilyen helyek befásításánál nyer kitünő alkalmazást. E részt legujabban kísérleteket is tettek. Arenberg herczegségben a Fowler féle gözekével, hol befásítás végett olyan területet törtek fel, melynek alapját 2-3 láb mélyen fekvő és a gyökerek aláhatolását teljesen akadályozó gypvasköréteg képezte. A gözekét $2\frac{1}{2}$ hüvelyk mélyen járatták s ezenkívül még az árkolóval (Grubber) 29 hüvelyk mélységü töréseket is tettek.

Ily tökéletes megmunkálás mellett kitűnt, hogy a gőzeke naponta 2 hektárt (3½ cat. holdat) végez; továbbá hogy 1 hektár feltörése 10-11 tallérba kerül, míg a lóerővel végzendő—természetesen felületesebb—feltörés hektáronként 20 tallérba, tehát két annyiba, kerülne. Ily jelentékeny megtakarítások mellett, terjedelmes területeken a gőzeke beszerzési költsége rövid időn megfordul. A gőzekével hasonlíthatatlanul olcsóbban, mélyebb, jobb és egyenletesebb munka végezhető, mint emberi, vagy állati erővel, s e mellett a munkás viszonyok kedvezőtlen változásaitól függetlenek vagyunk, s a munka kellő időben teljesítése nincs akadályozva. Különösen fényes sikert várnak a gőzeke alkalmazásától Hannover százezer holdakra menő puszták sikájának czélba vett befásításánál. E sikások alját ugyanis 1-2½ láb mélyen összefüggő gyepvaskőzet (Rasencisenstein) képezi, mely a gyökerek behatolását akadályozza, szárazság idején a légköri csapadékok behatásának és az alsóbb rétegbeli nedvesség felszivárgásának útját állja. Bizton remélik, hogy a gőzeke a nehézségeken erőt fog venni és e puszták, melyek eddig minden másnemű művelettel dacoltak és jelenleg sovány jnhlegelőnél egyebet nem szolgáltatnak, rövid időn a legszebb ültetvényeket és ezekkel vegyesen a mezőgazdaság mindennemű áldásait tüntetik fel.

(v.) Földi eper termelés Páris körül. Páris környékén a földi eper művelete a legnyereségesebb

foglalkozások közé tartozik. Így pl Bognolet-ban ahol a termelésnek ezen ágát leginkább üzik nem kevesebb mint 300 gazda foglalkozik epertermeléssel. Az epertelep évenként nyolcz termést ad s gazdájának hektáronként (circa 1 ¾ kat. hold) 3600 frankot is hozhat.

(a) Mérgező festék. Van egy új fajta veres festékünk, az ugynevezett fuchsin, mit ennekelőtte csakis szövetek festésére használtak, jelenleg azonban étellek és italok színesítésére is alkalmaznak. S miután ország-világ tudja, hogy ez a festék mérget is tartalmaz, egy külföldi vegyész vizsgálat alá vett 14 fajta ily festéket, kitudandó, hogy valjon veszélyes-e azok használata, vagy sem? A vizsgálat alá vett festékek méregtartalma nagyon különbözőnek mutatkozott, s változott az 1-7%-ig, — tehát oly mennyiség, mi minden esetre ovatosságot parancsol. Különösen ajánljuk az idézett körülményt a falusi közönség figyelmébe, hogy a husvétii piros tojások festésénél maradjon csak a régi berzsenyfesték mellett.

(a) Sok oldalról ajánlták s ajánlják még folyvást gyapjmosó szerül az ugynevezett máz üveget. A gazdaközönség tájékozása végett nem mulaszthatjuk el nyilvánosságra hozni, miszerint az említett tisztító szerrel tett több rendbeli kísérletek nem igazolták a fennhangon hirdetett eredményt, s a német gazdasági lapok határozottan kimondják, miszerint a gyapju ilyenén mosása nagyon költséges és e mellett inpracticus.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zah	török-buza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
Ára krajczárokbán.										
Kolozsvár	august. 11	736—750	570—590	490—510	136—150	476—484	130	135	1000	22
Nagy-Várad	august. 5	540—680	450—490	340—410	120—150	360—400	110	80	950	26
Maros-Vásárhely	august. 7	654—720	470—496	490—536	175—210	370	180—200	60—170	1060	20
Károly-Fehérvár	august. 2	560—575	390—400	375—387	150—163	—	125—130	90—110	1100	20
Nagy-Szeben	julius 29	600—667	493—547	393—433	140—167	400	80—85	60	700	22
Brassó	julius 29	633—699	566	450—473	146—153	332	—	—	—	22
Besztercze	junius 7	620—720	520	480	180	—	120—160	80—130	750	20
Nagy-Enyed	august. 7	525—550	450—500	350—400	170—200	—	200—210	40—50	1100	18
Szamosujvár	august. 4	600—680	450—480	400—420	160—170	—	160—170	50	1200	20
Deés	august. 5	560—600	460—500	420—440	160—200	—	190—200	75—100	800	18
Orda	julius 15	660—800	620—680	440—460	290—200	—	190—200	75—100	800	18

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 74 frt 75 kr. Ezüst árkelet 108.

Bécsi marhavásár: Felhajtott 3631 drb. hizó ökör. A forgalom gyenge; árak: galicziai 33—34 frt, magyar 31—34 frt, német hizó ökör 32½—34½ frt a vágósúly mázsája.

TARTALOM: A nagy szilva leírása és annak értékesítése.
 — Gabonaroszda és Puccinia graminis II. III. IV. V. VI. —
 Társalgó: Világkiállítási levelek XI. — Szőlészeti statisztikai kimutatása a mezőségi borvidék marosi kerület helységeinek. — Egyveleg. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Felelős szerkesztő: **VÖRÖS SÁNDOR.**

Hirdetések.

Jelzalog kölcsönök.

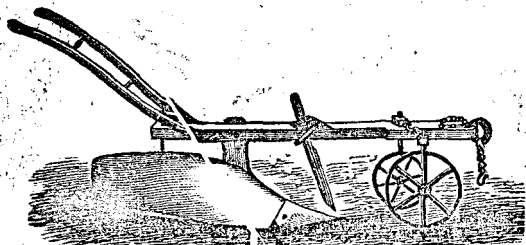
Telekkönyvezett földbirtokokra 5000 forinttól a legmagasabb összegig 6% kamat 1% törl. illetőleg 7%-al 32 évi törlesztésre (a visszafizetés előbb is bármikor teljesíthető) a leggyorsabban eszközöl

a hatóságilag engedélyezett általános ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda
 Kolozsvárt, óvár, bástyauteza 6. sz.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1-től 4-ig. (3.) (29—48)

GUBITZ ANDRAS

utódjai
 gazdasági gépgyára.

Van szerencsénk a t. gazdaközönség szives figyelmét gyárunk készítményeire általában véve ezennel felhívni.

Különösen ajánljuk a t. gazda közönségnek a czél szerű és szilárd szerkezete által, magának jó hírnevet szerzett eredeti **Gubitz ekéket** (öntött fejtű eke acél szántóvassal és vert vasekék acél szántóvassal), mélyítő ekéket s kettős ekéket, magtakarókat, kapáló és töltető ekéket, Howard-féle és Skott boronákat sat.

Képes árjegyzékkel megkeresésre mindenkinek bérmentve szolgálunk.

A megkereséseket kérjük Gubitz András utódjai gazdasági gépgyárának Pesten Lipótuteza 41 sz. czím alatt eszközölni, s a megrendeléseknek gyors és pontos teljesítést mindenkor köteleességünknek ismerendjük. (12.) (7—12.)

Egész tisztelettel:

Gubitz András utódjai

VICTORIA

bitosító társaság Kolozsvárt

(1)

(alapítva 1865-ben) (15—24)
 melynek biztosítéki alapja az 1871-ki zárlat szerint törzs- és tartalék tőkében s évi bevételekben

5 millió.

Biztosításokat fogad el

Tűz-, jég-, szállítási károk ellen, úgy az ember életére.

Az épület-biztosítási osztálynál kiváló figyelembe ajánlatnak a Victoria által életbeléptetett társasárva vagy on és egyházi biztosítás, mire nézt külön, rendkívül kedvezményes díjszabások vannak megállapítva. Házberendezések, mint: butor-, fehér-, ágy-, ruhanemű stb. különös kedvezményben részesülnek a biztosításnál. Ezekon kívül is biztosítás nyújtatik mindennemű lak- és gazdasági épületekre, gyárokra, malmokra, vasuti építkezésekre, kereskedelmi raktárokra, boltban levő czikkekre, nyers és feldolgozott anyagokra, szabadban és fedél alatt levő gabona és széna takarmányokra, — tűz, villámcsapás, robbanás és kihurczkolódás veszélye ellen.

Egyszersmind felhivatik a t. közönség **életbiztosítási** ajánlatait is a Victoriánál tenni meg, mely minden irányu módozataiban a legnagyobb előnyöket nyújtja.

Életbiztosítási példa:

Halálesetre biztosított 2000 forint tőke évenkinti díja:

a biztosító

20 — 30 — 40 — 50 éves

korában kezdőleg

34 frt 60 kr. 45 frt 40 kr. 63 frt 40 kr. 95 frt 20 kr.

Ezekon kívül minden módozatok, mint halálesetben fizetendő tőkék, a biztosítónak még életében fizetendő tőkék, gyermekek számára nevelési kiházasítási vagy írtárhelyzetben fizetendő tőkék, nyugdíj vagy életjáradék összegek, temetkezési költségek biztosítása, úgy tulélesi csoportokba beállítás is elfogadtatik, mindnyája kedvezményes díj s a nyereségben 5% részesülés mellett.

Előforduló károk, azonnal becsülnetnek és rendeztetnek.

Bővebb felvilágosítással, átnézeti könyvekkel, a díjak iránti tájékozással szolgálunk a társasági felügyelők s a „VICTORIA” biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvárt.

Wagner.

Szász.